

פרשת שופטים

מנהיגים לומדים - כוח זקוק לחוכמה

פרשת שופטים מציגה את שלושת סוגי המנהיגות בישראל: כהונה, מלוכה ונבואה - "שלושה כתרים". כבר כאן מתגלה עיקרון יסודי: הכוח איננו מרוכז בידי אדם אחד. יש מלכים, יש כוהנים ויש נביאים. כל אחד מהם מייצג סמכות אחרת, וכל אחד גם מבקר את האחר.

אולם תשומת הלב הגדולה ביותר בפרשה ניתנת למלך - ולא במקרה. התורה מתארת את בקשת המלוכה כמשהו חריג: "אֲשִׁימָה עָלַי מֶלֶךְ כְּכֹל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתַי". כאן מופיעה דוֹ-ערכיות ברורה: מצד אחד יש מקום למלך; מצד שני התורה מדגישה בעיקר מה אסור לו לעשות. אסור לו להרבות סוסים, נשים וכסף - סמלים של כוח, תאוה ועושר.

אך לצד ההגבלות מופיע יסוד חיובי מובהק אחד: המלך חייב לכתוב לעצמו ספר תורה ולקרוא בו "כָּל יְמֵי חַיָּו". מטרת הקריאה איננה טקסית אלא מוסרית: "לְבַלְּתִי רוּם לְבָבוֹ מֵאֲחֵיו". המנהיג חייב ללמוד כדי לא להתנשא.

המשך מנהיגים לומדים – כוח זקוק לחוכמה

מנהיגות בפרשה
הרב זקס

הרב זקס מסכם זאת במשפט חד: **“מנהיגים לומדים” הם אינם רשאים לומר: אין לי זמן לספרים. מנהיגי עם הספר צריכים להיות אנשי ספר.** הקריאה, החשיבה וההתבוננות הן חלק בלתי נפרד מן האחריות הציבורית.

גם דמויות מופת כמו דוד ושלמה מתוארות בהקשר של חוכמה. מילת המפתח הנקשרת עם מלכים היא “חֶכְמָה”. אולם חוכמה לבדה איננה מספיקה: שלמה, למרות חוכמתו, נפל בפיתויים שמהם הזהירה התורה. חכמה שאין עמה תורה איננה מצילה מהשחתת הכוח.

מכאן עולה יסוד ברור: **הנהגה איננה רק שליטה - היא למידה מתמדת.**

מעובד מתוך האתר של הרב זקס וספרייו השונים
לקריאה בהרחבה סרקו את הברקוד

מנהיגות - מודל לחקוי

חוכמה ותורה - שני מצדי ההנהגה

הפרשה מבחינה בין "חוכמה" לבין "תורה". חוכמה מציינת את ההבנה האנושית, הרחבה והאוניברסלית - המדעים והאמנויות, היכולת לראות את העולם כמעשה ידי ה' ואת האדם כצלם אלוהים. תורה מבטאת את המורשת הרוחנית והמוסרית הייחודית לישראל.

המדרש אומר: "אם יאמר לך אדם יש חוכמה בגויים, תאמין; יש תורה בגויים, אל תאמין." חוכמה נחוצה למנהיג כדי להבין את המציאות; תורה נחוצה לו כדי לדעת מה ראוי להיות. חוכמה בלא תורה עלולה להיסחף אחר הכוח. תורה בלא חוכמה עלולה להינתק מן העולם. מנהיג יהודי נדרש לשתייהן גם יחד.

לפידה פתמדת כעיקרון מנהיגותי

עיקרון מנהיגותי יסודי בפרשה הוא שלמידה איננה שלב מקדים להנהגה אלא תנאי מתמיד לה. "מנהיגים לומדים. הם קוראים. הם מקדישים זמן להתייידדות עם עולם הרעיונות" הלמידה מעניקה פרספקטיבה - היכולת לראות רחוק ולראות שקוף. מנהיג שאינו לומד מאבד עומק ושיקול דעת; מנהיג הלומד צומח ומאפשר גם לאחרים לצמוח איתו.

בקרוב בביתו של דוד בן-גוריון בתל-אביב ותגלו כי בעוד קומת הקרקע ספרטנית עד כדי צנע, הקומה הראשונה היא ספרייה אחת גדולה ובה עיתונים, כתבי עת, ו-20 אלף ספרים. עוד 4,000 ספרים תוכלו לראות בארונות הצריף שלו בשדה-בוקר.

עקרונות
במנהיגות

קבע זמן ללמידה

אל תאמר: כשיהיה לי זמן – אלמד. קבע זמן, כי בלעדיו תישחק. למידה שומרת על ענווה, מרחיבה מבט, ומזכירה למנהיג שהוא קודם כול תלמיד.

עקרונות בחינוך

צוותי חינוך:

- **למידה מתמדת:** האם אנו כמנהיגים חינוכיים מקדישים זמן קבוע ללמידה אישית?
- **איזון חוכמה ותורה:** האם בית הספר מטפח גם עומק ערכי וגם עומק אינטלקטואלי?
- **דוגמה אישית:** האם התלמידים רואים בנו אנשי ספר?

תלמידים:

- **צמיחה אישית:** האם אתה לומד רק למבחן או כדי לגדול?
- **ענווה:** כיצד ידע יכול לחזק ענווה ולא גאווה?
- **אחריות:** כיצד ידע מעניק כוח - וכיצד נכון להשתמש בו?